

Samen werken aan een

Knelpunten in de gewasbescherming oplossen en normoverschrijdingen voorkomen. In het project Water ABC werken Friese en Flevolandse boeren daaraan samen met de waterschappen.

Waterkwaliteitsknelpunten in oppervlaktewater en drinkwaterwinning zijn hardnekkig. Uit de Evaluatie Duurzame Gewasbescherming 2012 blijken de knelpunten veroorzaakt door gewasbeschermingsmiddelen nog niet opgelost. Dit ondanks de resultaten vanuit het Convenant Duurzame Gewasbescherming. Inmiddels is er wel veel kennis beschikbaar over emissieroutes en effectieve maatregelen. Een blijvende en geborgde toepassing van deze maatregelen is er echter nog niet. Daarom is in 2012 het project Water ABC van start gegaan, waarin de borging van maatregelen centraal staat.

Voor de sector akkerbouw zijn Friesland en Flevoland gekozen als pilotgebieden. Diverse partijen zoals LTO, Nefyto, Agrodix, Cumela, Waterschap Zuiderzeeland, Wetterskip Fryslan, DLV Plant en Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO) zaten met elkaar aan tafel met het gezamenlijke doel de knelpunten van de waterkwaliteit, veroorzaakt door gewasbeschermingsmiddelen, op te lossen.

Handhaver Bert van den Bosch van Waterschap Zuiderzeeland heeft dagelijks te maken met de knelpunten rond de kwaliteit van het oppervlaktewater. 'Het was goed om met alle

verschillende betrokken partijen rond de tafel te zitten. Uiteindelijk is het toch ieders belang om minder normoverschrijdingen te hebben en de knelpunten op te lossen. Nu zitten we met elkaar aan tafel over hoe de resterende knelpunten opgelost kunnen worden. Dat is een flinke vooruitgang in vergelijking met een jaar of tien geleden, toen het waterschap en de sector meer tegenover elkaar stonden.'

Ook de sector heeft belang bij een betere samenwerking, vooral als het gaat om behoud van gewasbeschermingsmiddelen. 'Alles wat bij het waterschap wordt gemeten, komt uiteindelijk in de bestrijdingsmiddelenatlas terecht en dat wordt meegenomen in de beoordeling en de toelating van middelen. Wanneer er geen verontrustende metingen zijn, kunnen middelen behouden blijven', legt Van den Bosch uit.

Binnen de pilotgebieden Friesland en Flevoland lag de focus van het project Water ABC op de akkerbouw. 'In meerdere bijeenkomsten hebben we gezamenlijk bekeken waar de problemen liggen, wat de emissieroutes zijn en welke stoffen we als waterschap vinden in het oppervlaktewater', vertelt Van den Bosch. 'Ook hebben we gebrainstormd over de maatregelen die er allemaal zijn, hoe je deze kunt borgen

Edwin Goedegebuure, akkerbouwer in Swifterbant:

'In 2011 ben ik gevraagd om bij PPO (Praktijkonderzoek Plant & Omgeving) een demo te spuiten met het Wingsprayer-systeem. Aan het systeem bleken behoorlijk wat voordelen te zitten, wat resulteerde in de aankoop van dit nieuwe systeem gekoppeld aan mijn bestaande spuit. In april 2012 zijn we gestart met spuiten. Veel vragen kwamen naar voren. Hoe ga je met het nieuwe systeem spuiten? Hoe krijg je het juiste advies om te spuiten en wat durf je als ondernemer? En wat durf je aan wat betreft minder watergebruik en minder middelengebruik? Er was een nieuw advies nodig over de hoeveelheid middelen en water. Toch heb ik het direct geprobeerd op 14 hectare uien. Het resultaat was verbluffend.

'Na enkele maanden heb ik de balans opgemaakt en bleek het voor het bedrijf een flinke besparing van middelen op te leveren en daarbij ook een kostenbesparing. De verwachting is de investering binnen twee à drie jaar terug te verdienen. Deze Wingsprayer-techniek geeft altijd 99 procent driftreductie. Bijkomend voordeel is dat het apparaat eenvoudig is in gebruik.

'Ik voel me niet een promotor van de Wingsprayer. Wel vind ik het belangrijk om naar andere akkerbouwers toe te laten zien hoe je in één keer een grote stap kunt nemen wat betreft driftreductie en middelenbesparing.

'Naast de Wingsprayer als besparende maat-

regel maak ik de spuit even buiten de singel in een groenstrook schoon. Zo vindt er geen puntmissie meer plaats vanaf verharde oppervlakten. Een simpele oplossing, maar het werkt wel. Ook heb ik de hectareteller vervangen door een gps-signaal. De hectareteller wil nog wel eens een verkeerde oppervlakte meten door verschil in weersomstandigheden. De gps meet de afstand zuiver, waardoor de tank op het juiste moment leeg is en er geen restvloeistof overblijft.'

Bert van den Bosch van Waterschap Zuiderzeeland (links) en Anko Postma van LTO Noord (rechts).

Foto's: Projecten LTO Noord

en op welke wijze je invloed kunt uitoefenen op wetgeving.'

BEWUSTWORDING

De afgelopen jaren heeft de akkerbouw veel gedaan om de waterkwaliteit te verbeteren. Dat is grotendeels gelukt. Toch blijken de waterkwaliteitsknelpunten in oppervlaktewater en drinkwaterwinning nog lang niet opgelost. Volgens Anko Postma, beleidsmedewerker Akkerbouw bij LTO Noord, gaat het regelmatig fout: 'Op het erf mogen telers twee keer per jaar de spuit reinigen, maar daarbij mogen ze het water niet lozen. Het gebeurt nog steeds dat het water van het erf afloopt en in het oppervlaktewater terecht komt. Het ontbreken van goede voorzieningen voor de schoonmaak van apparatuur is vaak een groot knelpunt. En hoe akkerbouwers met het reinigingswater om moet gaan.'

Van de Bosch vult aan: 'Akkerbouwers zijn zich niet altijd bewust van het effect van bepaalde lozingen. 'Een paar druppels in het water zal wel meevallen', denken ze vaak. Toch kan het flinke consequenties hebben, tot normoverschrijdingen aan toe. Desondanks zie ik een stijgende lijn in het bewustzijn bij telers. Ze denken er steeds beter over na hoe ze overschrijdingen kunnen voorkomen.'

Edwin Goedegebuure over bewustwording:

'Juist door metingen en onderzoek van het waterschap begrijpen telers steeds beter het belang van de waterkwaliteit en de ecologie. De laatste tijd is er meer samenwerking tussen de partijen en zoeken ze samen naar oplossingen. Onder akkerbouwers wordt er ook over gesproken. Emissie van gewasbeschermingsmiddelen en waterkwaliteit zijn tegenwoordig standaard onderwerpen op avonden waar akkerbouwers aanwezig zijn, zoals van Stichting Veldleuwerik. In mijn ervaring is het inmiddels zover dat als ik bijvoorbeeld een spuit leeg zou laten lopen, mijn buurman me er echt wel op aan zou spreken. En andersom ook.'

BORGING

Postma vertelt over de samenwerking van de stakeholders in Flevoland en Friesland:

'Regionaal hebben we de problemen bij de kop gepakt en er zijn analyses gemaakt van de emissieroutes, maatregelen en de borgingsinstrumenten. Deze zijn door de diverse meewerkende organisaties beoordeeld. Veel van de maatregelen hebben al een plek en worden al geborgd, doordat ze bijvoorbeeld in het Activiteitenbesluit zijn vastgelegd.'

Er zijn verschillende instrumenten om maatregelen te kunnen borgen. Water ABC bekijkt welk instrument bij welke maatregel past. Buiten de vraag vanuit de markt kan het gaan om certificering en aanscherping van bestaande borgingsinstrumenten.

'Nu staat bijvoorbeeld in het Activiteitenbesluit dat 50 procent driftreductie voor de veldspuit verplicht is. Bij de eerstvolgende aanpassing van het Activiteitenbesluit zou de stap gezet kunnen worden naar 75 procent driftreductie. Dat is in ieder geval de inzet vanuit LTO.'

De meest basale maatregelen liggen al vast bij wet. Veel spelregels ten aanzien van het vullen, intern en extern reinigen van de spuit liggen vast in het Activiteitenbesluit.

'Het schoonmaken van de buitenkant van de spuit mag nog steeds op het erf. Het mag ook op het land. Belangrijk is om bijkomende maatregelen te treffen om te voorkomen dat het waswater direct de sloot inloopt. Zo niet, dan krijg je dus een flinke piekbelasting', vertelt Postma.

De vervolgstap binnen het project Water ABC is het verder borgen van de maatregelen. Zo is een aantal maatregelen voorgelegd aan LTO-vakgroep Akkerbouw met de vraag of deze de maatregelen realistisch vindt en zo ja, of ze in een certificaat een plek kunnen krijgen. 'Een aantal maatregelen zou geborgd kunnen worden via diverse certificaten, in het vrijwillige deel. Zo bestaat in het VVAK (Voedsel Veiligheid Akkerbouw certificatieschema) sinds 2012 al een duurzaamheidsmodule. Daar zouden dergelijke maatregelen een onderdeel van kunnen worden', vindt Postma. Op die manier zorgt de certificaathouder, in dit geval de akkerbouwsector zelf, voor de borging.

AKKERRANDEN

Een andere effectieve maatregel om de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater tegen te gaan, is de aanleg van akkerranden of groenstroken. 'In Nederland is het grondgebruik zeer intensief. In

betere waterkwaliteit

Engeland en Duitsland daarentegen zie je veel vaker akkerranden, juist omdat ze daar ook de ruimte hebben', geeft Van den Bosch aan. Postma: 'Hoewel dit een maatregel is die van grote meerwaarde kan zijn, gaat deze voor LTO te ver. LTO twijfelt absoluut niet aan het effect van een groenstrook, maar het betekent voor de ondernemer het uit productie nemen van een groot areaal grond.'

Er zijn compensatieregelingen voor akkerlandbeheer en de aanleg van groenstroken. Onduidelijk is of deze regelingen structureel zijn. 'Natuurlijk kunnen boeren zelf beslissen of ze groenstroken willen aanleggen, vrijwillig of tegen vergoeding. LTO heeft momenteel de voorkeur voor technische maatregelen om tot een resultaat te komen', weet Postma.

Edwin Goedegebuure over akkerranden:

'Er wordt vrij snel over akkerranden gesproken. Betreft het een akkerrand van 3 meter breed over een lengte van 6 kilometer, dan gaat het binnen mijn bedrijf om 1,8 hectare, oftewel meer dan 10.000 euro per jaar aan opbrengsten die niet gegenereerd kunnen worden. Dat is nogal een heftige maatregel. Als dit nou de enige oplossing was, dan zou ik daar wel over nadenken. Maar ik ben van mening dat er meer oplossingen zijn.'

LANDELIJKE UITROL

Hoewel het project Water ABC zich in deze pilot richtte op Flevoland en Friesland als werkgebieden, is het resultaat landelijk te gebruiken. 'Emissieroutes, emissie maatregelen en emissie beperkingen zijn niet specifiek iets voor een bepaalde regio. Akkerbouwers in Limburg en in Flevoland spuiten tenslotte met dezelfde middelen. Het enige verschil is dat ze in Flevoland meer sloten hebben dan in Limburg', zegt Postma.

Een landelijke uitrol van de maatregelen is mogelijk door LTO-vakgroep Akkerbouw. 'Als er na behandeling van de lijst maatregelen

Boerenbedrijven en loonwerkers in Flevoland (foto) en Friesland werken samen met waterschappen, adviseurs, gewasbeschermingshandel, PPO en LTO in Water ABC.

len door de Vakgroep Akkerbouw een aantal realistisch worden bevonden, kunnen deze worden opgenomen in de lijst van de VVAK. Dit is een vrijwillige duurzaamheidsmodule. Het zijn dus extra maatregelen waarmee

akkerbouwers zich kunnen profileren.'

Van den Bosch vindt he goed dat telers van elkaar leren en zelf actief aan de slag gaan voor verbetering van de waterkwaliteit. 'Ik ben van mening dat borging door middel

van wetgeving meer bedoeld is voor de achterblijvers.'

>www.waterabc.nl

NIEUWS

Evenementenhal mikt op handelsbedrijven

Nieuwe biobeurs in Venray

Groenten op de Bio Business Venray. Handelsbedrijven zoeken nieuwe klanten op de beurs en hopen op buitenlandse interesse.

Foto: Nieuwe Oogst

Met de beurs Bio Business Venray kiezen de organisatoren van de Evenementenhallen voor de handelsbedrijven in de biologische sector.

De eerste editie van de nieuwe biologische beurs vorige week was klein. Organisatie en standhouders zoeken nog naar de beste benadering. Zo lopen er nog veel boeren en consumenten op de beurs, terwijl de standhouders graag de grotere afnemers treffen. De standhouders zeggen allemaal dat het publiek ze wat tegenvalt. Toch geven ze de beurs zeker een kans. Als er tussen de vele gewone kijkers ook een enkele grotere afnemer zit met interesse, is het doel van de beurs bereikt.

Tussen de bezoekers zitten ook de organisatoren van de jaarlijkse BioVak in Zwolle. Volgens beursorganisator Maarten Hemelt wil de Evenementenhal Venray echter een minder agrarische beurs dan Zwolle beginnen. Hoe klein de beurs nu ook is, hij moet in karakter dichter op de Duitse BioFach dan de Nederlandse BioVak lijken. Klanten komen meer uit de zuidelijke helft van Nederland en van over de grens uit België en Duitsland. Hemelt ziet Venray als Nederlandse beurslocatie en zal zich bij uitbreiding eerst daarop richten en dan op de recent geopende Duitse vestiging van de Evenementenhallen.

Bij een rondgang over de beurs blijkt dat veel bedrijven afnemers zoeken voor hun verwerkte agrarische product. Voorbeelden zijn de geitenkaasmakers van De Mekkerstee, Hortus Supplies International (HSI) met hun biologische gewasbescherming onder de merknaam Ecoprotecta, Prestige Plants met uitgangsmateriaal voor de kruidenteelt en diverse leveranciers van wijnen, brood en ingrediënten voor horeca en winkels.

Wilco Verkuil van HSI brengt op zijn stand nieuwe middelen tegen botrytis onder de aandacht en een nieuw product tegen aaltjes. Hij had op de tweede dag van de beurs wat meer echt geïnteresseerd publiek. Net als Renze Huizenga van Prestige Plants hoopt hij op klandizie uit Duitsland. Huizenga: 'Ons assortiment ecologische kruidenplanten breidt sterk uit. We horen bij de grootste leveranciers en kunnen dus grote afnemers gebruiken. Kruiden uit de import voldoen niet aan de normen.' Huizenga geeft de beurs ook nog een kans. Voor hem geldt ook dat er maar een paar serieuze en grote klanten bij het publiek hoeven te zitten om de beurs tot een succes te maken.

JORG TÖNJES